

Hvor er Hr. Siboni?

Historiske reiser i dannede hjem

A Journey through
Rooms of the Past

Hvor er Hr. Siboni?

Utstillingen *Hvor er Hr. Siboni?* gir innblikk i variasjonen og bredden i Norsk Folkemuseums samling av gjenstander fra by- og overklassehjem på 1700- og 1800-tallet.

De fleste norske byer ligger ved kysten, og befolkningen har alltid vært orientert mot havet. Norske og utenlandske sjøfolk, forretningsmenn, håndverkere, embedsmenn og militære reiste inn og ut. Alle brakte med seg impulser fra den store verden. Byene skapte økonomisk grunnlag for import av luksusvarer, ideer og dannelse på europeisk nivå. Dette spredte seg over hele landet, og norsk kultur er utenkelig uten.

Helt siden Norsk Folkemuseum ble stiftet i 1894, har innsamling av gjenstander fra bymiljø vært like viktig som fra bondekulturen. Hele nasjonens liv skal med, ikke bare bestemte klasser og miljøer. Gjenstandenes kunstverdi er ikke avgjørende, men i hvilken grad de er med på å gi et bilde av hvordan menneskene har levd. «Bysamlingen» ble åpnet av kong Haakon VII i 1914 og var en legendarisk utstilling. I 1994 måtte den dessverre stenges av bygningstekniske og sikringsmessige grunner.

Hvor er Hr. Siboni? viser sammenhengen mellom tingene og hvilken plass de har hatt i menneskenes liv og i deres hjem. Gjennom gjenstander som har overlevd, kommer vi i fysisk kontakt med fortiden. Tingene viser hvor annerledes fortiden var, men gir også mulighet til å gjenkjenne sider ved livet i dag og forstå hvordan det har blitt formet.

The exhibition *Where is Mr. Siboni?* displays a range of artifacts from Norwegian upper class homes of the 1700 and 1800s in the collection of Norsk Folkemuseum.

Most Norwegian towns are located on the coast where the population has always been orientated towards the sea. Norwegian and foreign seamen, businessmen, craftsmen as well as official and military representatives went abroad. They brought with them influences from the world outside. The towns provided a financial foundation for the import of luxury goods, new ideas and continental culture. These spread across the country and made a significant mark on Norwegian culture.

From the foundation of Norsk Folkemuseum in 1894 the collection of artifacts has been focused equally on urban and rural cultures. The whole life of the nation shall be represented, not only particular social classes and environments. An object, even seemingly insignificant, is important when it provides a statement of how people have lived. "The Urban Exhibition" was opened by King Haakon VII in 1914 and became legendary. Unfortunately it was closed in 1994 due to technical problems with the building.

Where is Mr. Siboni? displays the significance of artifacts mirroring both lives and homes. Through the artifacts we connect physically with the past. They show how different the past was, but also how recognizable it still is. Aspects of the past give us an understanding of our way of life today.

«Et speilbillede af folkets liv er det jo som folkemuseet stiller frem for nutiden, og jo bedre vor slægt kjender sine forudsætninger i fortiden, des bedre vil den kjende sig selv. Et norsk folkemuseum vil give brede lag i nationen en forstaaelse af vort nationale liv og vor kulturudvikling og en følelse af samhørighed både indbyrdes og med de fremfarne slegter – som sikkerlig vil give renter for fremtiden.»

*Moltke Moe 1894
Styremedlem*

«Museet vil søge at vise bylivet i dets skiftende former i de forskjellige aarhundrer, søge at samle interiører og minder fra alle stænder, fra haandverkernes hjem til kjøbmandspatriciernes sale, fra kramboder og gaardsrumsinteriører til de gamle løkker og haver (...) Det gjælder at reise et monument over vort folks vext i kultur og nationalitetsudvikling, et monument saavel over byernes og de høiere kredsers liv som over vor gamle bondekultur.»

*Hans Aall 1902
Museumsdirektør*

«For Norsk Folkemuseum vil det alltid være en hovedsak å vise hvordan norsk kultur er formet og utviklet gjennom kontakt med utenverdenen. Det er samspillet med verden omkring oss som har skapt løft og fremdrift. Påvirkning fra andre kulturer er ikke en trussel mot norsk kultur, men en nødvendig forutsetning for å unngå stagnasjon og stillstand.»

*Olav Aaraas 2009
Museumsdirektør*

HVOR ER HR. SIBONI?

I dukkestuen fra 1850-årene bor familien Siboni: Fru Siboni med barna, selskapsdamen Frk. Lauritzen og tjenestefolk, men Hr. Siboni glimrer med sitt fravær.

HVOR ER HR. SIBONI?

Utstillingen er en vandring gjennom rommene:

kokkepiken i kjøkkenet
barnepiken i soveværelset selskapsdamen i kabinettet
stuepiken i stuen
gjesten i spisestuen
Fru Siboni i festsalen

Sammen gir de oss glimt fra livet i det øvre sosiale sjikt i Norge på 1700- og 1800-tallet.

De representeres ved:
et vannkar
en vugge
et sybord
en terrin
en tekjele
en lysekrone

Disse tingene har inspirert til utvalget av gjenstander fra Norsk Folkemuseums rikholdige samlinger.

Ting speiler endringer i sosiale omgangsformer og oppfatninger om dannelse og etikette, mann og kvinne, barn og foreldre, herskap og tjenere.

WHERE IS MR. SIBONI?

The Siboni family live in the doll's house from the 1850s: Mrs. Siboni with the children, her companion Miss Lauritzen and the servants, but Mr. Siboni is conspicuous by his absence.

WHERE IS MR. SIBONI?

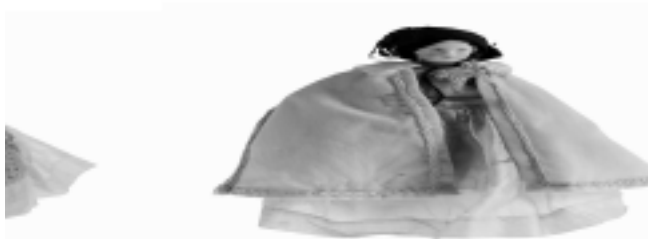
The exhibition is a walk through the rooms:
the cook in the kitchen
the nanny in the bedroom
the companion in the sitting room
the maid in the drawing room
the guest in the dining room
Mrs. Siboni in the ballroom

Together they give us glimpses of life in the upper social layers in Norway during the 1700 and 1800s.

They are represented by:
a water tank
a cradle
a sewing table
a tureen
a tea kettle
a chandelier

This has inspired the selection of objects from the rich collections of Norsk Folkemuseum.

Artefacts reflect changes in social intercourse and perceptions of manners and etiquette, man and woman, children and parents mistress and servants.

Historiske titteskap

Doll's Houses

Dukkestuer

Dukkestuens verden rommer alt, fra det mest eksklusive til det enkle og hjemmelagete. Miniatyrmiljøene finnes i skap, kasser og esker eller i flott utformete hus. De kalles dukkeskap, dukkestuer eller dukkehus.

Fra 1500-tallet ble kostbare miniatyrsamlinger et statussymbol blant Europas kongelige og adelige familier.

Samtidig vokste det frem en interesse for å presentere hele hushold med en fantastisk detaljrikdom. Noen av dem fremstår som kopier av familiens hjem fra kjeller til loft. De gir oss unike bilder fra en svunnen tid.

Den eldste dukkestuen i Norsk Folkemuseums samling er et rokokkoskap fra 1765.

Dukkestuen vant etter hvert popularitet i et bredere lag av befolkningen og fikk mer karakter av å være et leketøy. Fra 1800-tallet fantes dukkestueinventar i handelen.

Familiemagasiner publiserte ideer for hjemmelaget utstyr. Drømmen om en dukkestue kunne bli til virkelighet for stadig flere barn.

STEP INTO HISTORY

The world of the doll's house contains everything from the most exquisite to the simple home made.

Miniature rooms can be found in cabinets, boxes of all sorts and in elaborate reproductions of houses.

From the 1500s fine miniature collections were a status symbol among Europe's royal and noble families.

At the same time whole miniature households were created in incredible detail. Some of them are copies of real family homes from basement to attic. They give us unique images of bygone times.

The oldest doll's house in the collection of Norsk Folkemuseum is a roccocco cabinet from 1765.

Doll's houses gradually gained popularity in broader segments of the population taking on the character of a toy.

From the 1800s doll's house furniture became more generally available.

Family magazines published ideas for home made equipment. The dream of a doll's house became a reality for an increasing number of children.

Smaker fra den store verden

The Drawing Room

Stuen

Kaffe, te, sjokolade.
Dagligdags for oss,
men en gang eksotiske drikker
fra fjerne himmelstrøk.

Kaffe, te og sjokolade
kom til Norge
på slutten av 1600-tallet.
Norske stuer ble fylt
med dufter og smaker
fra hele verden.

Med de eksotiske drikkene
kom kanner i sølv og kobber,
serviser av kinesisk porselen
og europeisk fajanse,
også fra Herrebøe ved Halden.

Fra Norge gikk skip
med trelast og fisk.
Tilbake kom skip fylt med
te, kaffebønner, sjokolade,
sukker, tobakk og krydder
fra Det fjerne Østen, Afrika
og de vestindiske øyer,
som oftest via København,
Amsterdam og London.

Norge ble del av
et globalt marked,
der også slavehandelen
var et vesentlig ledd.

Gjennom hele 1700-tallet
var det først og fremst
de velstående
som drakk kaffe, te og sjokolade.
Vanlige folk hadde sjelden råd
til slike eksklusive drikker.

Da prisene falt utover 1800-tallet,
ble særlig kaffe en hverdagsdrikk
i alle lag av befolkningen.

EXOTIC BEVERAGES

Coffee, tea, chocolate.
Commonplace for us,
but once exotic drinks
from faraway places.
Coffee, tea and chocolate
first arrived in Norway
at the end of the 1600s.

Norwegian homes were filled
with fragrances and flavors
from around the world.
With the exotic drinks came
silver and copper pots,
Chinese porcelain tableware
and European faience.

Norway exported timber and fish.
Back came vessels filled with
tea, coffee beans, chocolate, sugar,
tobacco and spices
from the Far East, Africa
and the West Indies,
usually via Copenhagen,
Amsterdam and London.

Norway was part of
a global economy,
which also encompassed
the slave trade.

Throughout the 1700s it was primarily
the wealthy who drank
coffee, tea and chocolate.
Ordinary people could rarely
afford these luxuries.

When prices fell in the 1800s,
it was particularly coffee that
came into everyday use
in all segments of
the Norwegian population.

Visitter og etikette

«Hvis ingen anden Nytte var ved Thee og Café, var dog denne, at Drukkenskab, (...) derved temmelig er kommen af Brug. Nu kand vore Hustruer og Døttre gjøre 10 Visiter en Eftermiddag og komme gandske ædrue tilbage». Ludvig Holberg 1748.

Fra begynnelsen av 1700-tallet ble kaffe, te og sjokolade ettertraktede luksusvarer. I velstående hus erstattet de til en viss grad øl og vin til hverdags og i selskapsliv. Når byens fruer kom på visitt, savnet kanskje stuepiken tiden da de var litt på en snurr?

Stuepiken serverte kaffe og te morgen og ettermiddag.

Om hun snek seg til å smake slanten som var til overs i kannen, var den svært bitter. Derfor måtte hun ha sukkerkoppen på brettet og fløte i muggen når klokkestrengen kalte fra stuen.

Nye drikker endret sosiale omgangsformer, og visittene ble mer formelle. Kaffe, te og sjokolade måtte serveres i riktig kanne. Te skulle lages av fruen i gjestenes påsyn, og det var alltid hun som skjenket i tekoppene. Den dyreste teen ble oppbevart i et låsbart skrin i stuen hvor vannet ble varmet i samovarer.

Kanskje observerte stuepiken at stemningen kunne bli pinlig, om en av gjestene ikke behersket den nye etiketten – ikke klarte å håndtere den elegante koppen eller drakk av skålen. Og nåde stuepiken om hun skulle komme til å knuse noe av det dyrebare porselenet!

VISITS AND ÉTIQUETTE

From the beginning of the 1700s coffee, tea and chocolate were coveted luxury goods. In affluent households these beverages to some extent replaced beer and wine. When ladies came to visit, perhaps the maid missed the time when they would be a bit tipsy?

The maid served coffee and tea morning and afternoon. If she ventured to taste the remains left in the pot, she would find them very bitter. Therefore a bowl of sugar and a jug of cream had to be ready on the tray when she was summoned to the drawing room.

New beverages modified social conventions and visits became more formal. Coffee, tea and chocolate should be served in the appropriate pot. Tea should be made by the lady of the house in the presence of her guests, and poured by her. Water was heated in the samovar. The most expensive teas were stored in a lockable box in the drawing room.

Maids could observe the embarrassment if a guest did not master the new etiquette – being unable to handle the elegant cup, or even drank from the saucer. Pity on the maid who dropped the precious china!

Et intimt rom

The Sitting Room

Kabinettet

Kabinettet ga en mulighet til å trekke seg tilbake med personlige sysler i et lunt og intimt lite rom som var lettere å holde varmt i den kalde årstiden.

Menn og kvinner hadde salongen eller dagligstuen felles. Kabinettene kunne de ha hver for seg.

Menneses kabinetter kunne tjene som kontor, bibliotek og studiekammer.

Kvinnernes kabinetter var i middelalderen et rom for omkledding og personlig pleie, der menn ikke hadde adgang.

På 1700- og 1800-tallet fikk kabinettene i tillegg karakter av små dagligstuer for lesing, håndarbeid, brevskrivning og musisering.

Kvinner på 1800-tallet skulle leve et stille og tilbaketrukket liv bak hjemmets vegger, utenfor det offentlige liv, som var menneskes arena.

Deres brevskrivning fra kabinettene gir oss øyeblikksbilder, tanker og stemninger fra dagliglivet, og dagboken ble for mange den fortrolige «tause venn».

A PRIVATE ROOM

The sitting room gave an opportunity to retreat for personal pursuits in a snug and intimate place that was easier to keep warm in the cold season.

Men and women used the drawing room together. Sitting rooms they might use separately.

A man's sitting room could serve as office, library and study.

In the Middle Ages a woman's sitting room was used for dressing and personal care, where men were not admitted.

In the 1700 and 1800s the sitting room developed into a room for reading, needlework, letter writing and music.

Women in the 1800s were expected to live quiet and private lives within the walls of the home.

Public life was the domaine of men.

Correspondence gives us snapshots, thoughts and moods from daily life.

The diary was for many a confidential "silent friend".

Til nytte og behag

«– gid jeg var en Høkerdatter! (...) blot fordi min Fader er Embedsmand og jeg saaledes nyder den Forret at blive buden til vore Notabiliteter, er jeg fordømt til at sye Canevas og kjede mig hele mit liv.» Camilla Collett 1838.

I kabinettet satt kvinner på 1800-tallet med sitt håndarbeid.

Ferdig garn var ikke å få kjøpt, ull og bomull måtte kardes, spinnes og tvinnes. Strømper og undertøy skulle strikkes og sys. Broderiet var en velkommen adspredelse der fantasi og skapertrang fikk utløp.

Sang, dans og musikk hørte til de unge pikers dannelse. Klaveret fantes ofte i de «kondisjonerte» hjem. Profesjonelle musikk lærere eller selskapsdamer kunne ta seg av den delen av oppdragelsen.

Selskapsdamen sto i en særstilling. Hun tilhørte ikke tjenerskapet, men deltok i familiens liv og hadde fruens tillit. Hun var ugift, kanskje et fjernere familiemedlem som var mindre heldig stilt, men hadde samme kulturelle bakgrunn som herskapet.

Å lese sto høyt i kurs. Ved siden av søtladne romaner og månedsmagasiner var den nyeste hjemlige og internasjonale litteraturen populær. Den litterære interessen ble dyrket i de små kabinettene, og med den fulgte meninger om politikk og aktuelle spørsmål, selv om det ennå skulle gå noe tid før kvinner fikk ytre seg offentlig.

USEFUL AND PLEASANT

In the sitting room during the 1800s women were occupied with handicraft. Yarn could not be bought so wool and cotton had to be carded, spun and twisted. Socks and underwear were made up. Embroidery was a welcome diversion where women's creativity could be expressed.

Song, dance and music were part of the education of girls. Many homes had a piano. A professional music teacher or sometimes the lady's companion could help with this part of their upbringing.

A lady's companion occupied a unique position. She was not a servant, but took part in family life and enjoyed the lady's confidence. She was unmarried, perhaps a distant but less fortunate family member with the same cultural background as the mistress.

Reading was a popular pastime. Besides romantic novels and monthly magazines there were the latest domestic and international publications. Literary interest was cultivated within the walls of the sitting room. This ultimately led to women forming opinions about politics and current issues, before these could be expressed publicly.

Fornuft og følelser

The Bedroom

Soveværelset

Ekteskapet var ikke bare et bånd mellom mann og kvinne, men en allianse mellom familier for å sikre verdier og bevare og utvide eiendom.

Familieinteresser og en jevnbyrdig sosial status var vesentlige forutsetninger i valget av ektefelle. Hva som var fornuftig for familien var også fornuftig for de unge gifteferdige. Først da kunne foreldrene gi sitt samtykke.

Å gifte seg under sin stand var ansett for upassende. Slekten etablerte posisjon kunne stå på spill hvis sosiale grenser ble overtrådt. Ekteskapet handlet om sosial prestisje, om økonomi og om muligheten for å etablere et standsmessig hjem.

Likevel kunne et fornuftig ekteskap selvsagt la seg forene med kjærlighet mellom to mennesker.

Det romantiske kjærlighetsidealet ble tydelig mot slutten av 1700-tallet. Følelser var sjelden det eneste grunnlaget for å inngå ekteskap, men fikk i løpet av 1800-tallet stadig større aksept.

SENSE AND SENSIBILITY

Marriage was not only a bond between man and woman, but an alliance between families to secure wealth and to preserve and expand property.

Family interests and equality of social status were essential pre-conditions in the choice of a spouse. What was sensible for the family would also be sensible for the young aspiring couple. Only then the parents would be able to give their consent.

To marry beneath one's status was inappropriate. The established position of a family was at stake if social boundaries were crossed. Marriage was about social prestige, finance and the possibility of establishing a fine home.

Still a sensible marriage could, of course, be combined with love between two people.

The romantic ideal of love became evident towards the end of the 1700s.

Emotions were rarely the only basis for marriage. But this was, increasingly accepted during the 1800s.

Oppvekst

I kondisjonerte familier var det til langt inn på 1800-tallet, vanlig med amme til spedbarna. Mange ble værende i familien som ammer eller barnepiker i land tid. For unge piker som hadde kommet i «uløkk», var dette en mulighet for å tjene til livets opphold. Det kunne også være gifte kvinner som flyttet fra mann og barn for å ta slik tjeneste.

I 1858 skaffer en prestefrue amme til sin datter og skriver i et brev til sin mann: «Vi havde nær faaet en gift Kone, men Manden blev saa sint, da hun vilde bort, og hun vilde have havt sitt eget Barn med.» Datteren må derfor nøye seg med en ugift mor som i brevet kalles det «vildfarende Faar». Mange barn fikk et nært forhold til sine ammer og barnepiker. Det skapte bånd over sosiale grenser.

Kvinner som ikke selv ammet, kunne få 15 til 20 barn. Til tross for overklassebarnas mer privilegerte situasjon, var det mange som ikke vokste opp. På slutten av 1700-tallet døde over en tredjedel før konfirmasjonsalder. Fra begynnelsen av 1800-tallet gikk barnedødeligheten gradvis nedover.

Den lille piken på portrettet, i sin vakre rosa silkekjole, døde bare tre år gammel. Bak på portrettet står det å lese: «Magdalena Elsena Wensels Potræt fød d. 16 Oct 1782 død d. 15 Marsty 1786. Hendes Alder 3 Aar og 22 Uger.»

CHILDHOOD

Until well into the 1800s an upper class family usually appointed a wet nurse for their infants. Many wet nurses remained with the family as nannies for many years. This was an opportunity to earn a living for young girls who had been "unfortunate". Married women could also leave their own families to take up this kind of service.

In 1858, a pastor's wife is seeking a wet nurse for her daughter and explains her efforts in a letter to her husband. She had almost engaged a married woman, but this woman's husband got incredibly angry when he learned about her plans to leave him and even take their child. Eventually the daughter had to make do with an unmarried mother referred to in the letter as "the lost sheep". Many children developed close relationships with their wet nurses and nannies which enabled some crossing of social boundaries.

Women who did not breast feed could have between 15 and 20 children. Despite the more privileged situation of upper class children, it was not unusual for many to die young. At the end of the 1700s more than a third of all children died before they reached the age of confirmation. The rate of child mortality steadily decreased during the 1800s.

The little girl who is portrayed in her beautiful pink silk dress, died when she was only three years old. On the back of the portrait is written: "Magdalena Elsena Wensel's Portrait born 16 Oct 1782 died 15 March 1786. Her Age 3 Years and 22 Weeks."

Familieliv

«Naar borgerlige Love gjøre Forskiel imellom Mandspersoners og Fruentimmers borgerlige Pligter og Rettigheder, saa er samme grundet deels i Naturen, deels i Huusstanden, og deels i Staternes eget Vel». Professor Lauritz Nørregaard 1784.

Mannen var familiens overhode. Han ivaretok familiens interesser overfor stats- og embedsverk og var innad i familien en representant for de samme myndighetene. Familiefarens autoritet ble nedfelt i *Christian Vs Norske Lov* av 1687, som ga ham rett til å kreve lydighet av hustru, barn og tjenestefolk.

Hustruen var overordnet barn og tjenere, men underordnet mannen. Gifte kvinner hadde inntil 1888 status som sivilrettslig umyndige og kunne ikke selv disponere egen eiendom og formue.

Makt- og arbeidsdelingen mellom kjønnene ble oppfattet som «naturlig», men var også i endring. På 1700-tallet deltok mange kvinner, også kondisjonerte, aktivt i familieøkonomien. Idealet var at mann og kvinne skulle arbeide sammen til felles beste. Med det romantiske kjærlighetsidealet var det ikke lenger samarbeid som ble fremhevet, men gjensidige følelser.

Utover 1800-tallet fikk mannen ansvaret for økonomien, mens kvinnens oppgave ble å skape et hyggelig hjem. Kvinneidealet var den omsorgsfulle, kjærlige mor og hustru.

FAMILY LIFE

The law laid down a difference between the rights and obligations of men and women. This was seen as “natural”, given the understanding of the different abilities of the genders, their roles in the household and the welfare of the state proclaimed a professor in 1784.

The husband was head of the family. He managed the family interests towards state authorities and also acted as their representative within the family. The authority of the head of family was set out in *Christian V's Norwegian Law* of 1687. This gave the husband the right to demand obedience from his wife, children and servants.

A wife ranked above children and servants but was subordinate to her husband. Until 1888 married women had no separate legal status so they could not manage their property and assets.

The distribution of power and household responsibilities between husband and wife were regarded as “natural”. But views changed during the 1700s when many women, also among the upper classes, took an active part in the family economy. The ideal being that man and woman should work together to achieve the optimal common good for the family. When the romantic ideal of love was recognized, co-operation became less important than emotion.

During the 1800s the husband became responsible for the economy, while his wife's

Renslighet og orden

The Kitchen

En god kokke holdt kjøkket rent og i orden. Vannsået – vannkaret skulle stå på en skammel. Det hadde lokk over for å unngå rusk og rask i vannet. Alt som ble brukt måtte straks rengjøres og ryddes tilbake på sin faste plass.

Gryter og kjeler, panner og puddingformer, øser og sleiver skulle henges på veggen. Fat og tallerkener skulle plasseres i tallerkenhyllen. Benker og bord måtte alltid være renskurte.

Mye vann trengtes til matlaging, oppvask, gulvvaske, klesvask, kroppsvask.

Alt vann til mat og drikke, vask og rengjøring måtte bæres i hus. Tjenestepiker ble sendt ut for å hente vann fra bekker og elver, brønner og vannposter.

Mange turer kunne det bli fra vannposten med åk over skuldrene og tunge vannbøtter. Selv om det var så kaldt at piken måtte hugge hull på isen, skulle vannsået i kjøkkenet alltid være velfyllt. Et uendelig slit, men kanskje også en kjærkommen anledning til å treffe andre?

CLEANLINESS AND ORDER

A good cook kept the kitchen clean and in order.

The water tank was placed on a stool, and covered by a lid to prevent rubbish and trash getting into the water. Immediately after use all utensils should be cleaned and put away.

Pots, pans and pudding moulds, scoops and ladles hung on the wall.

Dishes and plates were placed in the dish rack.

Benches and tables should be scrubbed clean.

A lot of water was needed for cooking, washing dishes, cleaning floors, doing the laundry and for personal care.

All the water had to be carried into the house.

Maids were sent out to fetch water from streams and rivers, wells and water pumps.

There was much tooting-and-froing from the water pump, wearing a shoulder yoke carrying heavy buckets. During winter the maid would cut holes in the ice, to keep the water tank full.

An infinite toil, but maybe also a welcome opportunity to meet other people?

Kjøkkenet

Storvask – finvask

Klesvask var et stort og tidkrevende arbeid. Det var vanlig å vaske tre ganger i året. Store mengder tøy ble bløtlagt og kokt, vasket og gnidd, skylt og banket. Tjenestepiker og innleide koner sto side om side i slitet og dampen og luten med røde hender og krumme rygger.

Før vasken tok til, måtte store mengder vann og ved bæres inn, såpe kokes og hvitt tøy legges i bløt. På vaskedagen ble det fyrt opp under bryggepannen, som kunne romme to hundre liter. Etter at tøyet var vasket og gnidd i kokvarmt vann og såpe, fulgte bøking – gjennomskylling i lutopløsning – i et eget kar. Imens ble blåtøy og ulltøy vasket. Så kom skylling og banking av tøyet med banketre. Da ble klesvasken ofte fraktet med hest og vogn til elven for skylling.

Til slutt gjensto bare å henge tøyet til tørk, helst i frisk luft.

Finere vask av silkeplagg, kniplinger og blonder krevde kyndige hender og ble ikke tatt med ned i vaskekjelleren, men vasket av husmoren selv eller av en betrodd husjomfru.

Til slutt fulgte stiving, mangling, pressing, piping, plissering, rulling og stryking. Redskap fantes til alt – glattesteiner og mangletrær, pipejern og strykejern, ruller og lintøypresser.

LAUNDRY AND FINE WASHING

Washing the laundry was a heavy and time consuming task that was usually done three times a year. Large quantities of clothing were soaked and boiled, washed and rubbed, rinsed and beaten. Maids and hired women stood side by side in the toil, steam and caustic soda with red hands and curved backs.

Plenty of water and wood had been carried to the laundry room in advance, soap had been boiled and the white wash soaked. On washing day the huge copper tub was fired up. The clothes were washed and rubbed with soap in piping hot water, then rinsed through a separate tub containing a solution of caustic soda. Meanwhile coarse cotton and woollen clothes were washed, rinsed and beaten. Often the laundry would be transported by horse and wagon to a river for rinsing. Finally the laundry was pegged out on a line to dry, preferably in fresh air.

Fine washing of silk garments, embroidery and lace demanded skilled hands and was not taken to the laundry room, but washed by the mistress or by a trusted housekeeper.

Finally, the laundry had to be starched, smoothed, mangled, pressed, fluted, pleated and ironed. There were tools for everything – smoothing stones, mangles, irons, fluting irons, and linen presses.

Mat til lyst

Kondisjonerte hjem kunne ikke unnvære et godt kjøkken og en dyktig kokke. Gjestfriheten var stor, og selv på en hverdag kunne det være mange til bords. En god kokke ville alltid ha rester på lur i spiskammeret om uventede gjester skulle dukke opp.

Store middagsselskaper var ikke uvanlige. Kokka måtte tilberede mange retter – suppe, fisk, fugl, flere slags stek, skinke, tunge og til slutt dessert. Menyen kunne bestå av 30–40 retter. Maten skulle se innbydende ut. Laks med rød gelé kunne ta seg godt ut på et fat pyntet med persille og med blomster utstukket av kokt eggehvite.

Vertinnen la prestisje i et velsmakende og overdådig festbord, men det var kokka som våket over gryter og kasseroller. I et hett og hektisk kjøkken holdt hun et våkent øye med supper, sauser og steker. Innimellom måtte hun gjøre klart til å servere kaffe, te og sjokolade. Kaffebønner ble brent og malt, kaffen kokt og sjokoladen tilberedt, sukker klippet fra sukkertoppen, te vann og bugnende kakefat satt frem.

På 1700-tallet skulle husmoren være allestedsnærværende og ta aktivt del i gjøremålene. Utover 1800-tallet trakk mange husmødre seg tilbake fra husarbeidet. Da hendte det nok mang en gang at kokka hadde atskillig større erfaring i finere matlaging enn en yngre frue.

FOOD FOR PLEASURE

Substantial households could not do without a good kitchen and a skilled cook. Hospitality was highly valued and even on weekdays guests could join the table. A good cook would always keep sufficient reserves in her pantry in case unexpected guests turned up.

Large dinner parties were common. The cook prepared numerous dishes – soup, fish, fowl, various kinds of roasts, ham, tongue, and finally dessert.

The menu would sometimes consist of 30–40 dishes. The food should look attractive. Salmon with red jelly would look nice on a dish decorated with parsley and flowers cut from boiled egg whites.

The prestige of the hostess depended on serving a tasty and lavish meal, but it was the cook who watched over pots and pans. In a hot and hectic kitchen, she kept an eye on soups, sauces and roasts. In between, she had to prepare to serve coffee, tea and chocolate. Coffee beans were roasted and ground. Coffee was boiled and chocolate made, sugar cut from the sugarloaf, water boiled for tea and fine cakes put out.

During the 1700s a mistress would be ubiquitous and participate actively in every task. Later in the 1800s many withdrew from the housework chores. Then the cook might often have greater experience in the finer cuisine than a young mistress.

Festsalen var lys og luft,
dans, musikk og lyden av
selskapskledde mennesker.
Tynne og fine gardiner,
speil og konsollbord
mellom vinduene.
Prektige lysekroner,
malerier, pynteurner,
statuetter og blomstervaser.

Langs veggen sto sofaer og
stoler på rekke og rad,
der gjestene konverserte,
observerte og ventet på neste dans.

Bare de mest velstående
hadde festsal.

Tradisjonen går tilbake til middelalderens
gildehaller,
men de eldste som er kjent
i Norge fra nyere tid,
stammer fra midten av 1600-tallet.

Ble spisestuen for liten,
kunne man arrangere
store middager i festsalen.
Da ble bordene ryddet bort
før dansen begynte.

Festsalen ble i meste fall brukt
noen få ganger i året til ball,
bryllup og andre begivenheter.
Ellers sto den avstengt og uoppvarmet.

Fra slutten av 1800-tallet ble det sjelden
bygget nye festsaler.
De fleste gikk over til å leie lokaler ved
store anledninger,
slik det er vanlig i dag.
I stedet ble spisestuen
husets fineste rom.

LIGHT AND DANCE

The ballroom was light and airy,
dance, music and the sound of
guests in their finery.

Elegant curtains, mirrors and
console tables between the windows.
Magnificent chandeliers, paintings,
decorative urns, statuettes and
vases of flowers.

Along the walls stood
sofas and chairs,
where guests conversed,
watched and waited
for the next dance.

Only the most affluent had ballrooms.
The tradition goes back
to the guild halls of the Middle Age,
whilst the oldest known in Norway
from post medieval time
stem from the mid 1600s.

If the dining room was too small
big dinners could be arranged
in the ballroom
where tables were cleared away
before the dancing began.

The ballroom was used
only occasionally for
balls, weddings and
other grand events.

New ballrooms were rarely built
after the end of the 1800s.
Thereafter premises were rented
for big occasions
as is common today.
Now the dining room became
the finest room in the house.

Festdrakten

Klærne som ble brukt i Europa i middelalderen hadde primærsknitt. De var stort sett sydd sammen av rette tøyestykker, med innfelte kiler for å gi ekstra vidde til å bevege seg i. Klærne dekket kroppen, men kroppen formet også klærne. Tilskjærerkunsten ble utbredt i løpet av 1400-tallet.

Med muligheten til å lage klær som satt etter kroppen, ble det vanligere å forme kroppen med klærne.

Kvinnens antrekk har vekslet mellom smal, rett silhuett og timeglassfasong. På 1700-tallet hadde de smal midje og overdel med dyp utringning og vide skjørt bygget ut på hver side over hoftene. Menns antrekk var knebukser, lang vest og «kjol» (jakke). Klærne var ofte laget av silke og andre luksuriøse stoffer. Stilen var lett, elegant og leken.

Mot slutten av 1700-tallet ble klærne enklere både for kvinner og menn. Tidlig på 1800-tallet kom empiremoten for fullt – tynne bomullskjoler og lang, slank silhuett for kvinner, mørkere og mer sobre klær for menn. Vestene ble kortere og buksene høyere i livet. Knebukser forsvant, og langbukser har siden vært enerådende i mansdrakten.

Kvinneskjørtene hadde størst vidde i 1850- og 60-årene, da krinolinestativet ble oppfunnet. Mot slutten av 1800-tallet vokste det frem motstand mot korsetter og

DRESSING UP

Garments worn in Europe during the Middle Ages were cut simply. They were largely made up of straight pieces of fabric with gussets to give extra width for movement. Clothes covered the body but the body also gave shape to the clothes. The skill of tailoring became widespread during the 1400s. With the ability to make clothes following the shape of the body, it became more common to shape the body by dressing it.

Women's attire has alternated between a narrow, straight silhouette and the hourglass shape. During the 1700s, fashionable women should have a narrow waist, deep décolletage and a wide skirt built out from the hips. Men wore breeches, long waistcoats and coats. The clothes were often made of silk and other luxurious fabrics. The style was easy, elegant and playful.

Towards the end of the 1700s clothes became simpler in style for both men and women. In the early 1800s, the Empire fashion was well established – thin cotton dresses and a long slim silhouette for women, darker and more sober clothing for men. During this period waistcoats became shorter and trouser waists higher. Breeches disappeared and long trousers have been worn by men ever since.

Women's skirts were at their widest during the 1850s and 1860s, when the crinoline came into fashion. Towards the end of the 1800s opposition grew to tight laced corsets worn by women.

Elegante dansefester

Det første ball fant visstnok sted ved det franske hoff i 1378. Også den norske overklassen arrangerte store dansefester. Der kunne unge av begge kjønn bli kjent med hverandre i ritualiserte og kontrollerte former. Samtidig var ball en av forholdsvis få anledninger for samfunnseliten til å møtes i større antall og utveksle informasjon. Ikke alle danset. Mange trakk seg tilbake fra festsalen til kabinetene for å spille kort, nyte forfriskninger og føre fortrolige samtaler.

En dansefest innebar en sjelden mulighet til å høre underholdningsmusikk. Musikklivet var lenge strengt regulert. Frem til 1800 hadde «stadsmusikanten» med sine svenner enerett til å musisere ved alle slags større tilstelninger, også private. Repertoaret besto av komposisjoner av både norsk og utenlandsk opphav, ofte skrevet av stadsmusikanten selv. Orkestrene var små med fioliner og ulike blåseinstrumenter, fra 1700-tallet også klaverinstrumenter som cembalo.

Dansemoten endret seg stadig. De fleste selskapsdansene hadde utenlandsk opphav og fremmedartede navn. Gruppedanser som kvadrilje og écosaisse var populære, men også pardanser som menuett og gavott. På 1800-tallet kom vals og polka på moten. Et ball ble gjerne avsluttet med kotiljong, som hadde sterke innslag av selskapslek. Aristokratiets dansefester var elegante og verdige sammenkomster der de intrikate dansetrinnene sto i stil med tidens kompliserte sosiale koder.

ELEGANT BALLS

The first ball was apparently given at the French court in 1378. The Norwegian upper class organized large dance events. There young people of both sexes could get acquainted in ritualized and controlled circumstances. At the same time the ball was one of relatively few occasions giving the elite an opportunity to gather and exchange information. Not everyone danced. Many retired from the ballroom to cabinets where they could play cards, enjoy refreshments and have confidential conversations.

A ball represented a rare opportunity for musical entertainment. Performance of music was for a long time strictly regulated. Until 1800 the appointed town musician with his journeymen held an exclusive right to perform music at large events, also private ones. The repertoire consisted of compositions of both Norwegian and foreign origin, often written by the town musician himself. Orchestras were small with violins and various wind instruments. From the 1700s they also included keyboard instruments like the harpsichord.

The fashion of dance changed constantly. Most dances were of foreign origin. Dances for groups like the quadrille and Scottish reels were popular as were dances for couples such as the minuet and gavotte. The waltz and the polka became fashionable during the 1800s. The ball often concluded with a cotillion including significant party game elements. The balls of the upper classes were elegant and dignified gatherings where the intricate dance steps matched the complex social codes of the time.

Praktisk og symbolsk

The Dining Room

Spisestuen

Egen spisestue er praktisk. Den kan gjøres klar før gjestene kommer og stenges av når måltidet er over uten at man må rydde med en gang.

Spisestuen spilte en viktig symbolsk rolle. Der inntok familien sine måltider i fellesskap og markerte sitt indre samhold. Den ga også mulighet til å vise frem velstand og kostbare eiendeler til slekt, venner og viktige forbindelser.

Spisestuen er et forholdsvis sent fenomen i Norge. Den eldste kjente er fra Herregården i Larvik på 1670-tallet. Tidligere spiste og kanskje til og med sov man i dagligstuen.

På 1700-tallet var spisestuer vanlige blant overklassen, men ellers i samfunnet ikke før langt ut på 1800- eller til og med 1900-tallet.

Innredningen fulgte stort sett samme mønster, med anretningsbord, dekketøyskap eller buffet i tillegg til spisebord og stoler.

Veggene kunne være dekket av malerier, gjerne familieportretter eller landskapsbilder. På bordet glitret sølv, glass og porselen i lyset fra lysekroner, speil og store kandelabre.

PRACTICAL AND SYMBOLIC

A dining room is convenient. It can be prepared before guests arrive and closed once the meal is over.

The dining room has played an important symbolic role. There, the family took meals together underlining their commonality. It also gave the opportunity to showcase prosperity and expensive assets to relatives, friends and important connections.

The oldest dining room known in Norway, is from the 1670s in a mansion in Larvik. Formerly people ate and perhaps even slept in the living room.

During the 1700s the dining room became usual among the upper class. It was not until well into the 1800s or even the 1900s that the dining room became more common.

The furniture remained basically the same, with sideboard, cupboard or buffet in addition to the dining table and chairs.

The walls could display paintings, often family portraits or landscapes. On the table glittered silver, glass and porcelain in the light of candelabras, mirrors and large chandeliers.

Dekkede bord

De rikes dekkede festbord var et overdådig skue. Der kunne gjestene beundre vertskapetets kostbare bestikk, glass, servise, duker og servietter og nyte luktene, smakene og synet av maten som ble servert. Mens møbleringen av spisestuen endret seg lite, skjedde store forandringer med spiseskikkene og bordstellet i løpet av 1700- og 1800-tallet.

På 1600-tallet var oppdekkingen nokså beskjeden, men omgangsformene kunne være voldsomme. Alkoholkonsumet var svært stort, særlig av øl. Tinntallerkener og drikkekanner og begre av tinn eller sølv dominerte bordet. Bestikket besto av skje og kanskje kniv, gjerne av sølv, men gjestene kunne ha med kniv og gaffel til personlig bruk i egne etuier. Man spiste likevel i stor grad med fingrene og tørket og snøt seg på duken. Servietter var ikke vanlige. For hver rett ble duken fjernet og en ny brakt inn.

På 1700-tallet var adferden mer raffinert. Importerte serviser av steintøy eller porselen ble vanlige, og gjestene drakk vin av glass som var laget i Norge. Kniv og gaffel inngikk som en fast del av bestikket, selv om gaffelen ikke kom i alminnelig bruk i hele landet før langt inn på 1800-tallet.

Kuvertene var relativt enkle. For hver rett ble samme glass og tallerken tatt, vasket og båret rene tilbake. Bestikket lå igjen gjennom hele måltidet. Først etter ca. 1850 slo eget bestikk og egen tallerken med tilhørende vinglass til hver rett gjennom for alvor.

SET TABLES

Set tables of the upper classes were lavish spectacles. There guests could admire expensive cutlery, glassware, tableware, tablecloths and napkins as well as enjoy the smell, taste and sight of the food being served. While the furnishings of the dining room remained basically the same in the 1700 and 1800s, major changes took place with regard to table manners.

During the 1600s the table was set in a fairly modest way, however behaviour round the table could be crude. Alcohol consumption was substantial, especially of beer. Pewter plates and mugs and cups of tin or silver dominated the table. Cutlery consisted of a spoon and maybe a knife, usually of silver, but the guests could bring their own knife and fork for personal use. However, people largely ate with their fingers and used the table cloth to wipe them off as well as blowing their noses. Napkins were not common. Between each dish the table cloth was removed and a clean one brought in.

During the 1700s behaviour became more refined. Imported tableware of stoneware or porcelain was increasingly common and guests drank wine from glasses made in Norway. Knives and forks now formed a regular part of the cutlery, even though the fork did not come into general use in Norway until late in the 1800s.

Place settings were relatively simple. For each dish the drinking vessel and plate were removed to be washed then brought back. Cutlery remained on the table throughout

Dannelsesreisen

Mr. Siboni

Hr. Siboni

Norge var en provins.
Den dannede mann måtte reise ut for å
pleie forretningskontakter
og oppnå kontrakter.
Han måtte beherske flere språk
og være bredt orientert om
politikk, samfunn,
religion og kultur.

På 1700-tallet var det vanlig at sønner av
Europas overklasse,
også et fåtall fra Norge,
la ut på dannelsesreise
– en «Grand Tour».

Roma var det viktigste reisemålet.
Der fantes arven fra antikken,
som skulle ligge til grunn for
den reisendes dannelses.

En Grand Tour kunne ta
fra ett til tre år,
eller enda lenger.
Dagbøker og minnebøker
vitner om reisene.

Den unge mannen ble forsynt
med introduksjonsbrev som sikret
adgang til de rette kretser. Tjenestefolk
kunne sendes med
i tillegg til en eldre ledsager
som lærer og rettleider.

Hr. Siboni har forlenget
tilbakelagt sin Grand Tour.
Han har bygget et kontaktnett
og lagt grunnlaget for
lukrative forretninger.
Nå har han stiftet familie
og ønsker ikke
at utenlandsreisene
skal vare lenger enn nødvendig.

HR. SIBONI ER PÅ VEI HJEM.

THE GRAND TOUR

Norway was provincial.
A well placed man had to go abroad
to cultivate business contacts
and conclude contracts.
He had to master many languages
and be well informed on
politics, religion and culture.

During the 1700s sons of
Europe's upper class families,
including a few from Norway,
embarked on an educational journey
– the "Grand Tour".

Rome was the main destination
where the heritage from antiquity,
would provide the basis for
the traveller's learning.

The Grand Tour could take
from one to three years,
or even longer.
Diaries and autograph albums
are memorabilia
from the journeys.

The young man
was given introductory letters
that provided access
to the right circles.
Servants could accompany him
as well as an older companion
as his mentor and guide.

Mr. Siboni has long since
completed his Grand Tour.
He has built a network of contacts
and laid the basis for a
lucrative business.
Now he has started a family
and prefers his trips abroad
to be short and efficient.

MR. SIBONI IS ON HIS WAY HOME.

Reisen til Italia

Malerier som disse, med motiv fra italienske landskap, bygger på en tradisjon fra den franske maleren Claude Lorraine (1600–1682). På 1700-tallet samlet kunstnere seg i Olevano sørøst for Roma. De arbeidet med motiver i den klassisk-idealistske tradisjon som holdt seg til midten av 1800-tallet. Fra Olevano reiste de rundt i landskapet med det karakteristiske fjellet «la Mammella» (kvinnebrystet) som ses i bakgrunnen på det største av bildene.

Disse to maleriene med fantasilandskap, samt to andre bilder med samme opprinnelse som har motiv fra Roma (Colosseum og Castel Sant'Angelo), er trolig malt midt på 1700-tallet. Maleren er ukjent. Bildene hang i sin tid i et enetasjes 1600-talls hus i nåværende Skippergata 19 i Oslo – Christianias Østre Qvarteer. Gården tilhørte i 1750 kjøp-mann Niels Leuch (1700–1760), en av byens rikeste menn.

THE ITALIAN JOURNEY

Paintings like these with Italian landscape motifs are in the tradition of the French painter Claude Lorraine (1600–1682). In the 1700s artists from all over Europe came to Olevano south east of Rome. They worked in the classical-idealistic tradition that continued up to the middle of the 1800s. From Olevano they travelled the countryside close to the characteristic mountain “la Mammella” (the woman’s breast) which is seen in the background of the larger painting.

These two paintings depict fantasy landscapes, whilst two other paintings of the series have motifs from Rome (Colosseum and Castel Sant’Angelo). They were most likely painted in the middle of the 1700s. The painter is unknown. They hung in a one storey building from the 1600s in Christiania (Oslo). In 1750 the house belonged to the merchant Niels Leuch (1700-1760), one of Christiania’s wealthiest men.

Dues reiseskrin

Frederik Gottschalk Haxthausen Due (1796–1873) var offiser, embetsmann og politiker. Med sitt belevne vesen og sine franskkunnskaper, kom Frederik Due i kontakt med kongehuset kort tid etter at den svensk-norske union var inngått senhøstes 1814. I 1823 ble han norsk statssekretær i Stockholm og den fransktalende kong Karl Johans tolk i statsrådsmøtene. Fra 1841 til 1858 var han den første norske statsminister i Stockholm som ikke hadde adelig bakgrunn.

Med alt innhold veier statsminister Dues reiseskrin noe over 34 kg. Gjemt i et fascinerende antall rom og skuffer, lag på lag gjennom konstruksjonen og bak sindige låsmekanismer, finner vi toalettsaker, spisebestikk, verktøy, instrumenter, spill, røykesaker, et sett reisepistoler og mye mer. Alt er utført i lett forminsket størrelse eller sammenfellbart på finurlig vis.

Reiseskrinet fremstår også som et «relikviegjemme» for små personlige minner, blant annet hårlokker fra kong Karl Johan og kronprins Oscar, som Due utviklet nære vennskapelige forhold til.

Skrinet inneholder alt en herre skulle ha med seg på reise på midten av 1800-tallet. Men det er skrivesakene som har den mest fremtredende plass. Reiseskrinet har ganske sikkert vært Dues arbeidsplass på hans reiser.

PRIME MINISTER DUE'S TRAVEL BOX

Frederik Gottschalk Haxthausen Due (1796–1873) was an officer, civil servant and politician. With his excellent manners and knowledge of French, Due became acquainted with the royal house shortly after the Swedish-Norwegian union was signed in 1814. In 1823, he was appointed Norwegian Secretary of State in Stockholm and acted as interpreter for the French-speaking King Karl Johan at Council meetings. From 1841 to 1858 he was Norwegian Prime Minister in Stockholm and the first to hold this rank without an aristocratic background.

With all of its contents Prime Minister Due's travel box weighs over 34 kg. Hidden in a fascinating number of rooms and drawers, layer upon layer behind clever locking systems, we find toiletries, eating utensils, tools, instruments, games, pipes, a set of travel pistols and much more. Everything is made in a slightly reduced size or constructed to fold up in various ways.

The travel box also contains small personal memorabilia, including locks of hair from King Karl Johan and the Crown Prince Oscar, with both of whom Due developed close friendships.

The box contains everything a gentleman needed when travelling during the middle of the 1800s. But it is the writing utensils that are given the major space. The travel box has most certainly served as Due's working desk on his travels.

En velduftende urt

Tobakken kom til Norge i første del av 1600-tallet, nesten hundre år etter at den ble kjent i Europa. En urt som duftet så herlig, inspirerte til et utall snurrepiperier og kunstferdige hjelpemidler til dens pris og nytelse – piper, fyrstøy, snusflasker, tobakksdåser og lekre krukker til de brune bladene.

Snus har lengst tradisjon og var vanlig både blant menn og kvinner. Tobakksblader ble blandet med aromatiske krydder og støtt til pulver i en morter. Snusen ble trukket kraftig inn i nesen hvorpå det bygget seg opp til et forløsende nys, visstnok blant de fornemste nytelser man kunne oppnå.

I 1700-tallets rokokkosalonger ble det mote å snuse, og snusdåsene var noe av det flotteste en mann kunne smykke seg med. Det ble ansett som udannet å røyke, men det hendte at mennene trakk seg tilbake til kabinettet for å nyte en pipe og spille kort rundt punsjebollen – mens kvinnene fortsatte å snuse i salongen.

Piperøyking ble likevel snart den vanligste formen for tobakksbruk. Pipen ble tent med et fyrstøy som besto av en beholder for knusk, en flintstein og et fyrstål. Sigarene fikk en viss utbredelse fra begynnelsen av 1800-tallet, sigarettene fra midten av samme århundre.

A FRAGRANT HERB

Tobacco was introduced in Norway during the first part of the 1600s, almost hundred years after it became known in Europe. A herb with such a wonderful fragrance inspired to the making of countless and elaborate implements – pipes, tinderboxes, snuff bottles, tobacco boxes and jars – all in praise of the brown leaves.

Snuff has the longest tradition and was common among both men and women. Tobacco leaves were blended with aromatic spices, and ground to powder in a mortar. Snuff was inhaled sharply into the nose causing a redeeming sneeze, apparently considered to be a distinguished pleasure.

In rococo salons of the 1700s, snuffing became fashionable. Snuff boxes were fine and valuable items for men to adorn themselves with. Smoking was considered rude but sometimes men would retreat to a sitting room for the enjoyment of a pipe. They played cards and helped themselves to punch – while women continued to snuff in the drawing room.

Nevertheless pipe smoking soon became the most common way of enjoying tobacco. The pipe was lit by way of flint, steel and tinder. Cigars were introduced from the beginning of the 1800s and cigarettes from the mid-1800s.

Hest og vogn

Denne vognen er en faeton fra 1790-årene. Den har stive metallfjærer og lær oppheng. Under setet er det et lite rom for småsaker og bak er det plass til et reiseskrin eller en dreng. Eieren – damer så vel som herrer – kjørte selv vognen.

Fra 1600-tallet har personkjøretøyene gjennomgått en omfattende utvikling. Tidligere humpet store reisevogner helt uten fjæring rundt på Europas enkle landeveier. Rundt 1600 ble understellet forbedret, noe som gjorde reisen mer behagelig. Riktig komfort forekommer knapt før begynnelsen av 1800-tallet, da vognene ble utstyrt med mer moderne metallfjærer.

De store firehjulede karossene hadde lukket kupé og utvendig kuskebukk. På 1800-tallet ble den herskapelige landaueren populær ved de store anledningene. Den kunne åpnes helt hvis været tillot det. Den noe lettere kareten var lukket med ståplass for to tjenere bak.

Den mindre tohjulede karjolen med plass til én eller to personer blir sett på som det mest «norske» hestekjøretøyet. Den kom riktignok fra Holland på 1700-tallet, men fikk en smalere utforming for å kunne brukes på norske veier. Den ble mye brukt av lensmann, prest og lege på deres tjenestereiser.

HORSE AND CARRIAGE

The carriage on display is a Phaeton from the 1790s. It has metal spring and leather strap suspension. Under the seat is a small storage space and at the back sufficient room for a travel box or attendant. The owner, women as well as men, drove the carriage themselves.

From the 1600s vehicles of this kind underwent major development. Until then large coaches without suspension struggled along the bumpy roads of Europe. Around 1600 the chassis was developed to obtain improved comfort for travellers. However, it was only from the beginning of the 1800s that more developed spring suspension provided a reasonably comfortable journey.

The big four-wheel coach was enclosed and had the driver's perch outside. In the 1800s the impressive Landau was used for big occasions. It could be fully opened if weather permitted. A lighter type of enclosed coach had an outside platform for two attendants at the back.

The smaller cariole with two wheels had space for one or two people and is seen as a type of Norwegian carriage. It originated in Holland in the 1700s, but was given a more narrow design to adjust to Norwegian road conditions. The cariole was commonly used by judges, priests and doctors on their official travels.